

La Mulți Ani!

Univers Pedagogic pro

Nr. 1 (837),
5 ianuarie 2023

Săptămânal al Ministerului Educației
și Cercetării al Republicii Moldova

Au fost decernate Premiile Naționale de Tineret 2022

În cadrul evenimentului de decernare a Premiilor Naționale de Tineret 2022 au fost marcate rezultatele Programului de Dezvoltare a Centrelor de tineret pentru anii 2017-2022. La fel, au fost premiați cei mai buni și activi tineri, organizații de tineret și lucrători de tineret pentru activitatea prodigioasă desfășurată pe parcursul anului.

Premiile Naționale pentru Tineret 2022 au fost acordate de către prim-ministra Natalia Gavrilița și ministrul Anatolie Topală, în prezența oaspeților de onoare, a partenerilor de dezvoltare Guido Beltrani, director al Biroului de cooperare al Elveției în Republica Moldova, și a Nataliei Plugaru, reprezentantă adjunctă UNFPA Moldova.

Astfel, „Cel mai bun lucrător de tineret” a devenit Cristina Jitaru de la Centrul de resurse pentru adolescenți și tineret din Bălți. La categoria „Cel mai bun specialist de tineret” învingătoare este Ludmila Blaj de la Primăria mun. Bălți.

„Cel mai bun lider de tineret” a fost numită Anastasia Suslov. Asociația Obștească *FinEdu* deține întâietate la categoria „Perpetuum mobile”. Categoria „Primii pași” a scos în față Asociația pentru Inovare, Educație și Dezvoltarea Tinerilor. Asociația Obștească *Centrul de Teatru din Moldova* este învingătoare la categoria „Cu drag pentru baștină”. „Îmi iubesc țara” este categoria la care Asociația Obștească *MentorMe* a obținut cele mai multe aprecieri. Diana Dementieva și Rodica Gotca s-au învrednicit de premiu la categoria „Nopti Albe”. De asemenea, au fost oferite mențiuni Grupului de inițiativă „Noi suntem schimbarea”, Consiliului local al tinerilor Văsieni, Grupului de inițiativă *Oamenii V Ștefan Vodă*.

Oficialii prezenți la eveniment au felicitat tinerii, subliniind cât de importantă este implicarea lor pleneră în viața economică, socială și culturală a țării și au asigurat că domeniul tineretului rămâne unul prioritar, iar investițiile, promovarea și motivarea tinerilor vor continua, iar deschiderea și suportul autorităților centrale și a partenerilor de dezvoltare pentru sectorul de tineret vor fi constante. „Guvernul prioritizează dezvoltarea tinerilor și, în pofida circumstanțelor zilei, continuăm să investim în programele naționale pentru tinerii din țară”, a declarat Natalia Gavrilița, prim-ministra Republicii Moldova.

Conform declarațiilor făcute de Anatolie Topală, ministrul

Educației și Cercetării, ministrul susține și încurajează autoritățile locale să creeze spații prietenoase tinerilor și să ofere suport în dezvoltarea programelor de tineret. Împreună cu partenerii de dezvoltare, ministrul va continua să investească în potențialul tinerilor din Moldova.

Ministrul a vorbit despre importanța extinderii rețelei centrelor de tineret pentru toți tinerii, inclusiv pentru cei cu dizabilități, despre proiectele de viitor pentru sectorul de tineret, Strategia națională de dezvoltare „Tineret -2030”, a derulării altor proiecte finanțate de partenerii, care să le asigure aici, acasă, posibilități pentru o educație de calitate și pentru angajarea în câmpul muncii.

Totodată, la eveniment a fost anunțat că în anul 2023 titlul de Capitala Tineretului l-a câștigat municipiul Ungheni. Pe parcursul următorului an urmează a fi concentrate o serie de activități de tineret ale autorităților administrației publice centrale și locale, ale organizațiilor necomerciale și ale partenerilor internaționali. Acest lucru va fi posibil datorită suportului financiar de peste 1 milion de lei, oferit de Ministerul Educației și Cercetării, și contribuției proprii a autorității locale de peste 330 mii lei. La finele evenimentului Anatolie Topală, alături de Guido Beltrani și Natalia Plugaru, a înmănat certificate de bun venit reprezentanților APL, celor 8 centre de tineret noi, deschise în anul 2022 în satele Geamăna (Anenii Noi), Molovata Nouă și Ustia (Dubăsari), Bădiceni și Vasilcău (Soroca), Sireți (Strășeni), Măcărești (Ungheni) și în orașul Ștefan Vodă.

Menționăm că cele opt centre de tineret noi au devenit parte a Rețelei Centrelor de tineret din Moldova, dezvoltate de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova împreună cu UNFPA Moldova și Biroul de cooperare al Elveției. Centrele de tineret au fost înființate în baza Acordurilor de parteneriat, semnate între Ministerul Educației și Cercetării și Autoritățile Publice Locale.

Remunerarea pentru desfășurarea examenelor naționale va fi majorată cu 67%

Începând cu anul viitor, personalul implicat în organizarea și desfășurarea evaluărilor naționale de absolvire în învățământul general va fi remunerat conform noilor normative de timp și cheltuieli, aprobate de Executiv.

Documentul prevede majorarea cu peste 67% a cuantumului prevăzut atât pentru persoanele implicate în elaborarea programelor de examen și traducerea materialelor, cât și în asigurarea procesului de verificare a testelor scrise în cadrul evaluărilor naționale.

Totodată, documentul descrie normativele de timp și cheltuieli necesare pentru organizarea și desfășurarea evaluării naționale în învățământul primar, a examenelor naționale de absolvire a gimnaziului și a examenului național de bacalaureat.

Alocațiile pentru alimentarea participanților la olimpiadele școlare vor fi dublate

Alocațiile zilnice pentru alimentarea participanților la olimpiadele școlare vor fi majorate de două ori. În acest sens, Guvernul a aprobat modificări la Regulamentul cu privire la susținerea elevilor dotați.

Astfel, pentru etapa raională/municipală și zonală vor fi alocați până la 60 de lei pentru fiecare

elev, iar la etapa republicană - până la 120 de lei. Prin urmare, cheltuielile financiare necesare Ministerului Educației și Cercetării pentru alimentarea a circa 3700 de participanți la 21 de olimpiade și concursuri republicane, constituie circa 540 mii de lei - bani care vor fi alocați din bugetul de stat.

Un nou pas spre viitorul digital în UPSC

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a obținut acreditarea pentru 7 programe de formare continuă.

Astfel, în baza deciziei Consiliului de conducere al ANACEC din 25.11.2022, Instituția Publică a primit CERTIFICATUL de evaluare externă a calității seria FC nr. 0178-22 privind acreditarea pentru o perioadă de 5 ani a următoarelor programe de formare continuă:

- Pedagogie în învățământul primar (Realizarea învățării integrate cu utilizarea instrumentelor și resurselor digitale);
- Științe ale educației (Tehnologii inovatoare în formarea-dezvoltarea personală);
- Formarea profesorilor (Abordarea integrată a conținuturilor de

învățare pe modelul STE(A)M);

- Formarea profesorilor (Integrarea resurselor educaționale digitale online în dezvoltarea competenței de comunicare);
 - Formarea profesorilor (Utilizarea echipamentelor digitale în activitatea de cercetare);
 - Formarea profesorilor (Tehnologii web pentru organizarea procesului educațional pe trepte de instruire);
 - Formarea profesorilor (Chromebook pentru organizarea procesului de studii în instituțiile de învățământ general).
- Pentru contribuția adusă la

acreditarea programelor de formare continuă sunt adresate mulțumiri staff-ului Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” și donatorilor.

Continuă campania de abonare pentru anul 2023

Dragi cititori, grăbiți-vă să perfectăți abonamentul anual la săptămânalul „Univers Pedagogic Pro”!

Echipa redacțională vă mulțumește pentru încrederea oferită și vă invită să rămâneți cititori fideli ai UPP și în anul 2023. În schimb, promitem să vă aducem pe masă cea mai utilă și veridică informație.

Amintim, Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei” pune la

dispoziție serviciul de abonare online, deci vă puteți abona chiar acum accesând linkul: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>

O întrebare pentru o instituție de învățământ

Pentru conformitate, **Olesea NICA**, profesoară de limba și literatura română, Gimnaziul „Adrian Păunescu”, satul Copăceni, raionul Sângerei

Școala viitorului – o destinație de vis și realizare

Școala este spațiul în care copilul își proiectează viitorul, unul plin de lumină, speranță și protecție. Așteptările sunt mari atât din partea copiilor, cât și a părinților, care consideră școala un templu al cunoștințelor, un lăcaș al educației și culturii intelectuale. Astfel, colectivul didactic, mediul și atmosfera în care copiii învață, baza materială de care dispun, reprezintă pilonii dezvoltării personalității elevului. Mai jos prezentăm câteva opinii ce relevă viziunea actorilor educaționali ai Gimnaziului „Adrian Păunescu” din satul Copăceni, raionul Sângerei, cu referire la subiectul:

Cum vă imaginați școala viitorului?

Victoria MIȚIC,
directoarea gimnaziului:

Școala în care activez în calitate de director o văd plină de copii, în viitor. Copii reveniți din marile orașe ale lumii, copii care vor să schimbe ceva acasă, în loc să fie impuși să vorbească o limbă străină, să se adapteze la o cultură diferită, doar pentru că mama și tata îi zic mereu că: „Aici ai un viitor, acasă n-ai la ce trage!”. De asemenea, sunt sigură că vom avea laboratoare de fizică și chimie funcționale, dar și elevi dornici să se cunoască pe ei înșiși, axați pe descoperirea universului lor social. Văd cadre didactice satisfăcute, pline de viață, dornice de metamorfoze umane și sociale perfecte.

Ludmila PURICE,
director-adjunct
pentru instruire:

În opinia mea, schimbările din societate vor contribui considerabil la restructurarea învățământului din țară. În fiecare școală se va găsi o sală de teatru, o bibliotecă, o sală de sport și una de servire a mesei – toate modernizate. Orele de studiu se vor desfășura într-o atmosferă relaxantă, fără anumite restricții de mișcare, în săli dotate cu laboratoare, pentru ca elevii să studieze, să cerceteze, să exploreze și să aplice abilitățile obținute în cadrul lecțiilor. Curtea școlii va fi pregătită pentru pauza mare, fiind divizată în zone de vârstă diferită, înzestrată cu cele necesare pentru activitățile de mișcare a copiilor.

(Continuare în pag. 4)

PSIHOLOGUL RĂSPUNDE

Olesia CROITOR,
Agenția Națională
pentru Sănătate Publică

Încă din primii ani de viață fiecare copil are abilități și interese unice. Unii copii iubesc dansul, alții animalele, muzica sau matematica. Cadrele didactice și mediul familial pot juca un rol important în identificarea și dezvoltarea acestor tipuri de inteligențe cu scopul de a eficientiza procesul de predare și învățare.

IQ-ul reprezintă măsura inteligenței umane, exprimată printr-un număr rezultat în urma susținerii unui test standardizat, raportat la vârsta cronologică. Majoritatea oamenilor se situează în jurul valorii de 100, având o inteligență medie. O valoare de peste 120 este considerată inteligență superioară, iar de la 130 în sus este supradotare cognitivă. Un IQ de 75 – 85 exprimă un „intellect de limită”, în timp ce un IQ sub 70 arată existența unui retard în funcționarea cognitivă.

Fiecare om se naște cu un potențial de inteligență moștenit genetic – **inteligență nativă**. Aceasta se măsoară prin teste de inteligență nonverbale, care presupun operarea cu imagini și simboluri abstracte, fără utilizarea conceptelor verbale. Inteligența nativă este destul de stabilă în timp și este poate cea mai importantă componentă a inteligenței totale, având o contribuție semnificativă în performanța generală a persoanei. Expunerea la un mediu de viață bogat în experiențe variate în copilăria timpurie, dar și relaționarea soci-

CE ESTE IQ LA COPII ȘI CUM LE DEZVOLTĂM INTELIGENȚA?

ală au un rol major în dezvoltarea inteligenței. **Inteligența câștigată prin educație** este măsurată prin teste de inteligență care implică operarea cu diferite concepte verbale.

Încă din copilărie trebuie să stimulăm activitatea intelectuală prin antrenarea în jocuri care să dezvolte simțul de competiție (precum șahul), prin rezolvarea a tot felul de probleme, mai ales de matematică, citit și dezvoltarea abilităților artistice sau tehnice. Copiii petrec mult timp la grădiniță, școală, fiind antrenați în diferite activități, dar pentru protecția sănătății acestora nu trebuie să uităm de durata activităților și de pauzele necesare pentru restabilirea posibilităților funcționale ale celulelor nervoase și capacității de muncă a copilului. Un mediu favorabil de dezvoltare a copilului este necesar de creat în familie, unde să fie protejat, educat corect și susținut în acțiunile sale. Actualmente, o problemă stringentă pentru copii este vizionarea televizorului, lucrul la calculator, jocurile video care dăunează dezvoltarea și funcționarea creierului. De aceea copiii trebuie supravegheați, este necesar de reglementat timpul de vizionare a emisiunilor TV, a lucrului la calculator, a jocurilor video.

Plimbarea în aer liber, alimentele naturale și practica de a învăța mereu ceva nou ajută la formarea de noi sinapse. O alimentație echilibrată, din care nu trebuie să lipsească legumele și fructele, aduce creierului necesarul de antioxidanți. Consumul de pește oceanic, precum sardina, macroul și tonul, furnizează organismului acizi grași esențiali, de tip Omega 3 și Omega 6, cu efecte dovedite în dezvoltarea sistemului nervos central la copii. Conform unui studiu al Universității Bristol (Marea Britanie) există o relație între alimentația copiilor și nivelul lor de inteligență. Astfel, alimentele

de tip fast-food și, în general, dieta bazată pe alimente procesate pot afecta inteligența copiilor și dezvoltarea creierului. Rezultatele au condus la ideea că alimentația este crucială în primii trei ani de viață, când creierul se dezvoltă foarte rapid. Activitatea fizică este un alt factor important pentru stimularea inteligenței și pentru punerea ei în valoare. Somnul face copiii mai inteligenți, iar lipsa acestuia îi face obosiți, nervoși și fără putere de concentrare.

Copilul are nevoie de exerciții, socializare, lectură și o serie de emoții pentru a-și cultiva inteligența. Un scor IQ mare este asociat cu rezultate școlare foarte bune și cu abilitatea de a efectua operații mentale complexe. Inteligența este în mare parte moștenită genetic, dar are și un potențial de dezvoltare și manifestare prin metode educaționale sănătoase.

Howard Gardner susține că toate ființele umane au inteligență multiplă. Teoria Inteligențelor Multiple (Gardner, 1983) afirmă existența unui profil cognitiv unic și extrem de complex, alcătuit din cel puțin opt tipuri de inteligență:

- 1. Inteligența lingvistică** reprezintă abilitatea de a învăța limbi străine și de a folosi eficient limbajul. Copiii care posedă acest tip de inteligență preferă să citească, să scrie, să povestească.
- 2. Inteligența logico-matematică** presupune capacitatea de a elabora raționamente, de a recunoaște și folosi scheme și relații abstracte (acești copii preferă numerele, formulele, conceptele matematice).
- 3. Inteligența spațială** presupune abilitatea de reprezentare spațial-vizuală. Persoanele care au acest tip de inteligență dau dovadă de o memorie vizuală bună și orientare în spațiu. Este specifică persoanelor

nelor care preferă să deseneze, construiască, să învețe utilizând imagini.

- 4. Inteligența muzicală** se referă la capacitatea de recunoaștere a liniilor melodice, a sunetelor. Copiii cu acest tip de inteligență au capacitatea de a utiliza un instrument muzical sau de a studia muzica.
- 5. Inteligența chinestezică** este abilitatea mentală de a coordona mișcările corpului, persoanele care au inteligență chinestezică demonstrând abilități de manevrare de obiecte, activități practice, mișcare.
- 6. Inteligența naturalistă** este tipul de inteligență la persoanele care au o legătură strânsă cu natura. Copiii cu acest tip de inteligență interacționează foarte ușor cu creaturile vii și demonstrează atenție sporită față de animale și plante.
- 7. Inteligența interpersonală** reprezintă capacitatea de a rezolva probleme prin schimbul de idei cu alte persoane. Copiii care demonstrează acest tip de inteligență inițiază, organizează jocuri care implică și alți colegi.
- 8. Inteligența intrapersonală** este tipul de inteligență dominată de o capacitate ridicată de autocunoaștere. Astfel de copii sunt în căutarea cunoașterii de sine, având în centrul universului lor înțelegerea emoțiilor.

Cum se măsoară IQ-ul?

Deși testele de inteligență standardizate pot măsura IQ-ul de la o vârstă de aproximativ 3 ani și până la vârsta de 90 de ani, o evaluare complexă și valoroasă a abilităților cognitive poate fi făcută după vârsta de 6 ani. Primul lucru care trebuie știut despre IQ este că e un scor realizat din rezultatele diferitelor teste de logică, memorie, cunoaștere dobândită și viteza de procesare a informațiilor.

SUA: Donație de carte pentru UTM

Un lot de carte a oferit Ambasada SUA la Chișinău pentru Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM). Cărțile sunt în limba engleză, fiind dedicate unor domenii ce țin de instruirea inginerescă.

Irina Rusanovschi, colaborator al International Center for Cooperation & Development Phoenix și Moldova World Children's

Fund, a specificat că „Lotul de carte este unul valoros, constituind expresia aprecierii eforturilor administrației UTM și ale echi-

pei Bibliotecii tehnico-științifice a instituției, care au grijă ca studenții să poată avea acces la cât mai multă literatură pentru a-și îmbogăți cunoștințele în diferite domenii. De fapt, este un parteneriat extrem de rodnic, în cadrul căruia se dezvoltă diverse proiecte – sociale, culturale, medicale și educaționale.”

Este de menționat că donația respectivă a putut fi realizată grație parteneriatului bilateral dintre statul american Carolina de Nord și Republica Moldova, cu

aportul secretarului de stat al Carolinei de Nord, Elaine Marshall. „Atunci când vor reveni după sărbătorile de Crăciun, studenții Universității Tehnice a Moldovei vor avea marea surpriză de a descoperi pe rafturile bibliotecii cărți noi în limba engleză în diferite domenii: tehnologii informaționale, arhitectură, alimentație, fizică, mediu, precum și multă altă literatură interesantă”, a punctat Irina Rusanovschi.

Cor. UPP

Colaborarea și parteneriatul – o cale sigură spre succes

Interviu cu Galina IURAȘ, manager al IP Școala Primară „Grigore Vieru” din orașul Ștefan Vodă

– Știm că școala pe care o conduceți are relații strânse de colaborare cu instituții naționale și internaționale, iar orașul Ștefan Vodă este înfrățit cu mai multe localități din România. Cum se încadrează Școala Primară „Grigore Vieru” în acest schimb de experiență și care sunt beneficiile acestei colaborări?

– Primăria Ștefan Vodă are Acorduri de înfrățire cu omologi din România, iar elevii noștri sunt implicați în activitățile culturale organizate în cadrul acestor programe de colaborare. Vreau să accentuez că în baza Acordului de înfrățire dintre Consiliul raional Ștefan Vodă și Consiliul județean Brașov, în 2018, s-a reușit izolarea termică a edificiului școlii, schimbarea tâmplăriei externe, pavaarea teritoriului și renovarea sistemului de încălzire în instituție.

Acum suntem implicați în proiectul implementat de către Departamentul Român pentru Relația cu Republica Moldova, în parteneriat cu Citeste.ro, fapt ce oferă accesul gratuit al elevilor și al profesorilor la peste 20.000 de cărți în format digital (ebookuri, audiobookuri și video-bookuri).

Deja de 4 ani avem un acord de colaborare cu Asociația Obștească Centrul pentru Copilărie, Adolescență și Familie PRODOCS, implementator al proiectului „Incluziunea social-școlară a copiilor din centrele de plasament: de la vulnerabilitate la incluziune”, finanțat de Fundația pentru copii „Pestalozzi” din Elveția. În cadrul acestui proiect au fost organizate diverse activități pentru elevii din centrele de plasament, precum și pentru colegii lor de clasă, activități cu părinții și cadrele didactice pe diverse teme, menite să faciliteze incluziunea social-școlară a copiilor. În perioada Pandemiei COVID-19 am primit 2 tablete, care au fost repartizate elevilor, pentru a participa la orele online.

Suntem printre instituțiile care au aderat la proiectul „Fotbal în școli”, finanțat de către Federația Moldovenească de Fotbal, și pe parcursul a 3 ani am beneficiat de inventar sportiv, formarea a 7 cadre didactice în domeniu și vom avea suport în amenajarea unui teren sportiv multifuncțional.

Din luna octombrie 2022 am devenit parteneri în proiectul „Poduri de încredere peste Nistru – Мосты доверия через Днестр”, implementat de către AO Centrul Național de Mediu în comun cu Asociația VITALITY, cu susținerea financiară a Programu-

lui Uniunii Europene „Măsuri de Promovare a Încrederii”, implementat de UNDP Moldova. Timp de 9 luni vor fi organizate activități menite să promoveze menținerea unui mediu mai curat, iar în instituțiile implicate va fi creată o infrastructură simplă pentru compostarea deșeurilor organice.

Prin implicarea în diverse proiecte, noi promovăm instituția și ne dezvoltăm ca entitate care creează condiții pentru formarea viitorilor cetățeni proactivi, responsabili și promotori ai valorilor naționale.

– Povestiți-ne și despre colaborarea și parteneriatul cu Liceul Teoretic „Ștefan Vodă” din localitate.

– Cu Liceul Teoretic „Ștefan Vodă” din localitate avem încheiat un Acord de colaborare și, evident, îi avem ca parteneri și susținători în activitățile noastre. Mai mult ca atât, pentru a avea posibilitate să aplicăm la finanțare din partea Fundației Est-Europene Moldova și AO Asociația de Dezvoltare Durabilă „Generația Pro” – organizație-umbrelă a Fondului pentru Tineri Ștefan Vodă – noi am cooptat liceeni în calitate de lideri ai grupului de inițiativă. S-a format un grup din elevii noștri din clasele a IV-a și cei de la liceu. Pe parcursul a 3 ani am obținut finanțare pentru 3 proiecte. Primul proiect, „Curte atractivă pentru o pauză activă”, a fost implementat în anul 2019. În cadrul acestui proiect s-a realizat repararea a 4 pavilioane de pe teritoriul școlii și au fost desenate diverse șotroane multicolore pe pavaj pentru diversificarea activităților în pauză ale elevilor, s-au confecționat scaune pentru odihna elevilor/angajaților/oaspeților. Al doilea proiect a fost „Mediu sigur în camera de baie”, în cadrul căruia au fost separate cabinetele pentru băieți și fete în două blocuri sanitare (școala noastră activează în incinta fostei grădinițe și fiecare clasă are blocul său sanitar). În anul 2022 am obținut finanțare pentru proiectul „Curte modernă într-o școală altfel pentru un viitor sigur și sănătos” și s-a reușit construcția a 5 stații pentru biciclete, desenarea în pavilioane a 9 table pentru jocul de dame, completarea sistemului de supraveghere video cu încă 2 camere, procurarea a 4 panouri tematice (protecția civilă, anti-incendiară, regulile de securitate în trafic), instalarea a 4 urne moderne, restabilirea a 40% de înveliș verde și confecționarea a 9 scaune care au fost instalate pe teritoriul școlii.

Membrii cercului ecologic de la liceu sunt mereu alături de noi și participă la activitățile din cadrul proiectu-

lui „Grădina școlară”, ne-au oferit ajutor la plantarea trandafirilor pe parcelele din curtea școlii. În luna mai, anul trecut, am organizat un Workshop „Bunele practici în cultivarea plantelor aromatice” pentru elevii de la liceu. Micii noștri grădinari și-au împărtășit reușitele și împreună au savurat din gustul ceaiului din plante crescute în grădina școlară a instituției. Oaspeții au menționat că acest ceai este dulce fără a mai fi nevoie de zahăr.

– Împreună cu elevii ați decis să cultivați plante medicinale și flori decorative în grădina școlii. Cum a luat naștere acest proiect și cu ce scop l-ați inițiat?

– Este o istorie interesantă. Inițial am primit o informație vagă de la președintele AO Mișcarea Ecologistă Ștefan Vodă, dna Tatiana Marin, cu care cooperăm de mult timp, și am acceptat să vină în instituție un grup de experți de la AO Centrul Național de Mediu (Moldova) și AO „Crucea Verde” (Belarus). Din discuții am aflat căte ceva despre proiectul „Rețeaua

de incubatoare de producție Grădina Școlii” pentru dezvoltarea antreprenoriatului modern”, finanțat de Uniunea Europeană, având ca parteneri: AO „Crucea Verde” Belarus, AO „Crucea Verde” Ucraina, AO Centrul Național de Mediu (Moldova), Fundația John Paul II (Italia). Acest proiect urma să fie implementat în Republica Moldova, Belarus și Ucraina pe parcursul anilor 2018-2022. Când am primit invitația oficială de a aplica la proiectul dat, încă nu eram determinați cu ce ne vom ocupa. La prima etapă au fost selectate 4 instituții din R Moldova: gimnaziul din s. Oxentea, Centrul de Excelență Țaul și Centrul EcoVillage Moldova din Râșcova, noi fiind printre cei mai mici în ceea ce privește vârsta.

A fost informat colectivul și ni s-a propus să formăm echipa de implementare. De la început era cam dificil, deoarece trebuia de elaborat un buget pentru 3 ani, cu indicarea prețurilor la anumite servicii, inventar, materialul săditor etc., însă nu cunoșteam în detalii specificul, era necesar de a ne informa în domeniul dat. Având susținerea echipei (Ludmila Țurcan, director adjunct educație, Svetlana Pușcă, Aurelia Cornișel, Liuba Chețrari, Ina Bleandură – învățători), am mers înainte și după vizita, în 2019, în Belarus, s-a conturat clar conceptul grădinii școlare din IP Școala Primară „Grigore Vieru”, or.Ștefan Vodă. Am stabilit următoarele direcții: cultivarea plantelor aromatice pentru ceai, creșterea florilor pentru sărbătorile de primăvară (zambile, narciselor, lalele) și a răsadului pentru

parcelele din curtea școlii, precum și creșterea verdeturilor în seră pentru îmbunătățirea calității alimentației elevilor. Cu ajutorul părinților, membrilor cercului ecologic de la liceul din localitate, angajații instituției au sădit plante aromatice: gălbenele, mentă, melisă, levănțică. De asemenea, au fost sădiți puiți datorită cărora vom avea diverse tipuri de pomușoare: goji, mure, coacăze, alune. A fost luat în considerare și faptul că elevii noștri sunt de vârstă școlară mică și, respectiv, activitățile trebuie să fie relevante posibilităților. Suntem o școală primară, care activează conform Programului Educațional de alternativă „Pas cu Pas”, ceea ce ne-a permis integrarea activităților teoretice în cadrul disciplinelor – proiecte tematice, activități de învățare în grup, științe, dezvoltarea personală și educația tehnologică – cu cele practice din cadrul proiectului „Grădina Școlară”. Astfel, elevii implicați au avut posibilitatea să aplice cunoștințele teoretice în practică. La fel a fost realizată și ideea principală a proiectului:

le față de modul sănătos de viață, buna dispoziție și încrederea în sine.

Este imposibil de descris emoțiile trăite de elevi, când vedeau rezultatele muncii lor. În perioada înfloririi zambilelor, lalelelor și a narciselor elevii nici nu lăsau ghiozdanul din spate, dar primul lucru pe care îl realizau era admirarea florilor și constatarea schimbărilor la ele. Zilnic elevii completeau o tabelă în care introduceau schimbările la plante, deduse prin observare, măsurare. Au fost și cazuri când plantele nu au răsărit și, ca rezultat, se contura, din discuții, care factori influențează asupra creșterii și dezvoltării plantelor. Îmi amintesc cu ce dispoziție bună și mândri de sine se duceau elevii de la școală după ce au plantat pe parcelă flori, în marea majoritate, crescute de ei pe pervazurile geamurilor din clasă. Dar câtă responsabilitate demonstau ei la ambalarea plantelor aromatice cu respectarea strictă a gramajului, cum puteau verifica de câteva ori dacă este corect! Pe parcursul implementării proiectului elevii au avut și temă pentru acasă în perioada vacanței de vară. Ei au primit câte un pachetel de semințe de flori și trebuiau să le semene, să îngrijească și la primul sunet să vină cu flori crescute de ei, dar nu procurate pe banii părinților. Și într-adevăr, unii au realizat tema pe nota „zece”. Proiectul s-a finalizat, dar noi vom continua să activăm în acest domeniu, având infrastructura grădinii școlare formată. Apropo, a fost lansată încă o rundă pentru aplicarea la acest proiect, la solicitarea unor instituții de învățământ, care au vizitat aceste incubatoare școlare de producție.

În 2020 am început să creăm o alee a absolvenților (plantarea pomilor de către elevii absolvenți). Adesea copiii revin cu impresii, relatări despre viața lor de la gimnaziu și vizitează aleele unde cresc acești arbori.

– Proiectul „Grădina Școlară” și-a găsit mai mulți susținători, iar Dvs. ați fost la o reuniune în capitală, unde ați împărtășit experiența în acest sens. Care a fost reacția elevilor Dvs. și cu ce gânduri v-ați întors de la acest for?

– La evenimentul de încheiere a proiectului „Grădina Școlare: de la semințe la roade”, organizat de către AO Centrul Național de Mediu (ei sunt coordonatorii republicani) la Digital Park, în mun. Chișinău, au fost invitați coordonatorii locali ai „Grădinilor Școlare” din republică. Din echipa de implementare au participat 4 membri, între care și o elevă. A fost foarte interesant și util, deoarece bunele practici prezentate de către coordonatorii locali pot fi preluate și aplicate de fiecare dintre noi.

Adriana Pușcă, elevă deja în clasa a V-a, a fost cea care a prezentat rezultatele instituției, vorbind și despre abilitățile obținute în cadrul proiectului „Grădina Școlară”.

– Stimată doamnă director, mulțumim pentru deschiderea manifestată în acest dialog. Ne bucurăm enorm pentru rezultatele obținute și vă dorim ca în anul curent să înregistrați noi realizări și parteneriate de succes. La mulți ani întregii comunități de la Școala Primară „Grigore Vieru” din orașul Ștefan Vodă!

Interviu realizat de
Elvira ȚAGANAȘ-PÂNTEA

(Continuare din pag. 2)

La nivel curricular vor exista schimbări mai lente, dar va fi bine reflectată formarea abilităților de viață, prin aplicarea predării interdisciplinare. Sunt adepta modelului japonez de învățare, de aceea sper să preluăm anumite aspecte din modelul respectiv.

Elena VRABIE,
învățătoare:

Datorită revoluției tehnologice, școala din viitorul apropiat se va transforma într-un mediu interactiv, ce va pune în umbră o bună parte din metodele tradiționale din sistemul învățământului prezent, ceea ce va schimba felul de a fi al profesorilor, părinților și copiilor. Totuși, cred că școala viitorului trebuie, mai întâi de toate, să se bazeze pe demnitate umană, pe recunoașterea drepturilor și libertăților fiecăruia, pe dezvoltarea și exprimarea abilităților, pe crearea unor condiții adecvate pentru viață, muncă, formare. Școala viitorului trebuie să fie o școală a bucuriei!

Lilia CUȚUC,
învățătoare:

Optimismul nostru ne face să credem că în anii ce urmează școala va oferi condițiile necesare pentru a produce fericire copiilor, dar și profesorilor. Vom fi încântați să fim motivați de către societate să muncim cu dedicație și devotament, fiind apreciați și respectați.

Virginia GÎRLOVAN,
părinte:

În viziunea mea, copiii din școala viitorului vor fi deja dependenți de telefoane, calculatoare și nu vor fi încrezuți în propriile lor forțe și cunoștințe. Totodată, cred că numărul elevilor interesați de carte și educație va crește considerabil.

Marina MIȚIC,
părinte:

Aș dori ca școala viitorului să fie plină de elevi, așa ca pe timpuri. Cu clase luminoase și călduroase. Ca fiecare disciplină de studiu să aibă materiale didactice moderne și clase dotate cu tehnologii moderne. Învățământul să se axeze pe lecții practice, în care copilul să fie pus să observe, să analizeze, să descopere.

(Continuare în pag. 5)

Anastasia Nichita – sportiva anului 2022

Luptele au intrat în viața Lei pe când avea doar zece anișori. De atunci chemarea unui destin sportiv, venită dintr-un viitor ce-și caută împlinirea, a devenit cu adevărat irezistibilă. De mică Anastasia Nichita s-a obișnuit să muncească, știind din propria experiență că nimic nu ți se dă fără efort, fără motivație. A perseverat și a reușit.

Debutul

S-a născut pe 19 februarie 1999 la Tătărești, Strășeni. Practică luptele de când era elevă în clasa a treia (în localitatea natală), sub îndrumarea lui Oleg Furdui, apoi a lui Tudor Cîrlan (la Liceul Internat Republican cu Profil Sportiv din Chișinău, azi LRPS). Fiind încă un copil, devine campioană europeană printre cadete (2015). Ulterior își va adjudeca „aurul” european și mondial la diferite categorii de vârstă: astfel, obține titlurile de campioană continentală printre junioare (2016, 2018), Under-23 (2019, 2021, 2022) și senioare (2020). În 2018 devine campioană mondială la junioare, iar peste un an cucerește „bronzul” la Jocurile Europene de la Minsk. În 2020 își adjudecă medalia de aur la Cupa Mondială de la Belgrad.

Salba triumfului

Ca o cunună a tuturor acestor performanțe, înșiruite pe o salbă a triumfului, este calificarea la Jocurile Olimpice de la Tokyo 2020 (unde s-a clasat pe un prestigios loc 7), obținută în 2019 la Campionatele Mondiale ce au avut loc la Nur-Sultan (Kazahstan), în categoria de greutate de 57 kg. Per total, de-a lungul

carierii sale, Anastasia Nichita a dobândit la Mondiale și la Europene un număr impresionant de peste 20 de medalii.

...Este de-a dreptul emoționant să vezi cum iese pe salteaua de lupte, emanând calm și siguranță. Să-i contempești prestația plină de încredere în sine și în succesul ce-i este hărăzit de steaua ei călăuzitoare, dar și de munca pe care o depune zi de zi pe altarul sportului de performanță. Arsenalul tehnico-tactic variat pe care îl mănuieste cu o dezinvolură încântătoare – cu adevărat derutantă pentru adversare –, rapiditatea mișcărilor și flexibilitatea ce-i sunt caracteristice fac din ea o atletă greu de învins chiar și pentru cea mai reductibilă concurentă.

„În mare parte, succesele mele sunt un rod al muncii și al colaborării cu antrenorul meu Tudor Cîrlan, sub îndrumarea căruia mă pregătesc de când am devenit elevă în clasa a VI-a la Liceul Republican cu Profil Sportiv din capitală. Ne

înțelegem din jumătate de cuvânt, dintr-o privire. Elaborăm împreună desenul tactic pentru fiecare meci, adaptat la specificul adversarei. Iar cea mai eficientă cale spre succes sunt antrenamentele intensive și dăruirea totală în timpul pregătirilor și întrecerilor”, se destăinuie Anastasia Nichita.

Școala invincibilității

Cele mai recente și răsunătoare realizări ale discipolei școlii moldovenești de lupte constau în adjudecarea în anul 2022 a distincțiilor de aur la Campionatele Mondiale de la Belgrad (Serbia) și la Europenele de la Budapesta (Ungaria), dar și la Campionatele Europene U-23 de la Plovdiv (Bulgaria).

Ținem să evidențiem faptul că Anastasia s-a dovedit a fi invincibilă în anul 2022, câștigând în toate luptele pe care le-a disputat. Mai mult, la Mondialele pe care le-a dominat cu autoritate în acest an, a evoluat fi-

ind accidentată grav la umăr și la picior. Era pe cale să abandoneze din cauza durerilor insuportabile încă din faza semifinalelor, însă caracterul de luptătoare și mare campioană a scos-o implacabil pe covorul de lupte, unde a învins, iarăși și iarăși, într-un mod de-a dreptul miraculos.

Iar la sfârșitul anului care tocmai a trecut, conaționala noastră a mai impresionat o dată prin evoluția sa fenomenală în cadrul Cupei Mondiale pe echipe (World Cup), ce s-a desfășurat la Coralville (SUA). Așadar, la Complexul sportiv „Extreme Arena”, o denumire cât se poate de sugestivă dacă e să ținem cont de încrâncenarea cu care s-au duelat echipele, și-au dat întâlnire cele mai de forță selecționate ale momentului. Este de specificat că doar Republicii Moldova i s-a oferit de către Federația Internațională de Lupte (United World Wrestling – UWW) onoarea de a delega la selecționata mondială tocmai două atlete, iar Tudor Cîrlan, mentorul Anastasiei Nichita, a fost numit antrenor principal al echipei All Stars

UWW, care a întrunit cele mai puternice luptătoare ale lumii, în baza rezultatelor obținute la ediția din acest an a Campionatului Mondial. Iar protagonista acestor rânduri a învins în ambele partide disputate, așa cum a făcut-o coechipiera și pretena sa Irina Rîngaci (și ea campioană mondială, doar că în 2021).

Drept rezultat al acestor succese răsunătoare, Anastasia Nichita s-a învrednicit de titlul de *Cea mai bună sportivă a anului*, în versiunea Ministerului Educației și Cercetării și în cea a Asociației Presei Sportive din R. Moldova.

Iulian BOGATU

ONU: Condiții mai bune la o grădiniță din Ungheni

Agencia Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) Moldova a oferit suport financiar instituției de educație timpurie „Solnișko” din municipiul Ungheni. De specificat că grădinița are 31 de angajați și 155 de copii, dintre care 19 ai refugiaților ucraineni.

Astfel, în mai puțin de trei luni au fost termozolați pereții clădirii, în vederea economisirii energiei termice, costul total al lucrărilor fiind de 1 225 000 de lei (peste 61 de mii de euro). De remarcă că această grădiniță este a patra instituție

preșcolară din Ungheni (din cele șapte existente) care a fost termozolată, în anul 2023 preconizându-se izolarea termică a celorlalte trei. Este de menționat că proiectul respectiv a fost implementat prin intermediul Asociației ACTED, o organizație neguvernamentală franceză de solidaritate internațională. Pe parcursul anului trecut, datorită sprijinului acordat de Primăria Ungheni, au fost reabilitate căile de acces și trotuarele de pe teritoriul grădiniței „Solnișko”, s-a reparat capital acoperișul grădiniței „Steluța” și s-au construit noi foioare pentru recreerea și instruirea copiilor. Reamintim că recent Comisia parlamentară cultură,

educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a dat aviz pozitiv unui proiect ce prevede acordarea unui supliment salarial pentru cumularea atribuțiilor în instituții de educație timpurie. Astfel, cadrele didactice din grădinițele din țară vor putea înlocui conducătorii instituțiilor, fără a li se limita obligațiunile de bază.

În conformitate cu prevederile proiectului, conducătorii instituțiilor vor trebui să emită un ordin în care va fi indicată funcția, volumul de lucru și perioada în care este valabil actul de înlocuire. Așadar, cadrele

didactice vizate vor beneficia de un supliment salarial pentru cumularea atribuțiilor, care nu va depăși 100% din salariul de bază corespunzător treptei I de salarizare a conducătorului temporar absent.

În curând această inițiativă legislativă va fi examinată în plenum Parlamentului Republicii Moldova. Ținem să specificăm că modificările legislative respective sunt adoptate în contextul unei penurii acute de cadre în grădinițele din țară.

Reporter UPp

Cu 13 instituții de învățământ primar și secundar general mai puține în anul de studii 2022-2023

Biroul National de Statistică a publicat recent datele privind activitatea instituțiilor de învățământ primar și secundar general pentru perioada anului de studii 2022-2023.

Conform acestor date, în această perioadă, pe teritoriul Republicii Moldova activau 1218 instituții de învățământ primar și secundar general, cu 13 mai puține decât în precedentul an de studii. Rețeaua este alcătuită din 92 de școli primare, 781 de gimnazii, 336 de licee, 7 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică și 2 școli serale. Din acestea, 98,1% aparțin sectorului public, iar 74,3% sunt instituții din mediul rural.

La începutul anului de studii în învățământul primar și secundar general erau înscriși 334,5 mii de elevi, cu 0,6% mai puțin comparativ cu anul de studii precedent. 97,5% dintre ei erau înscriși în instituțiile publice. La acest capitol remarcăm scăderea numărului de elevi înscriși în instituțiile publice - cu 2,5 mii (0,8%) și majorarea în cele private - cu 4,3%. Dacă e să facem referire la repartizarea pe genuri, menționăm că în școli sunt mai mulți băieți - 51%. De asemenea, 55,1% din numărul total de elevi studiază în mediul urban. În ceea ce privește distribuția numărului de elevi la nivel de regiuni, menționăm că 30,2% din elevi au fost înscriși în instituțiile de învățământ primar și secundar general din mun. Chișinău; 27,6% - din regiunea Centru, 24,4% - Nord, 12,6% - Sud, 4,7% - UTA Găgăuzia, 0,5% - UATSN și mun. Bender, aflate în subordinea Ministerului Educației și Cercetării.

Ponderele copiilor înscriși în clasa I, care au urmat programe de educație preșcolară, a constituit 96,5%. În cadrul învățământului primar au fost organizate 1,2 mii de grupe cu program prelungit, frecventate de circa 33 mii de elevi, mai mult în comparație cu anul de studii 2021/22, în care au fost organizate 0,9 mii grupe, frecventate de 23,8 mii de elevi. Cele mai multe grupe cu program prelungit au fost organizate în mun. Chișinău (1,1 mii de unități), care au fost frecventate de 30,2 mii de elevi (91,2%).

La începutul anului de studii 2022-2023 în învățământul seral erau încadrați 914 elevi, reprezentând 0,3% din numărul total al

elevilor din învățământul primar și secundar general.

Numărul elevilor înscriși în învățământul special (în școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică) este în scădere cu 3,4%, comparativ cu anul precedent - 532 copii.

Din totalul de 334,5 mii de elevi din învățământul primar și secundar general, 80,8% urmează studiile în limba română, 19,1% - în limbă rusă și 0,1% - în engleză. Totodată, distribuția elevilor după limba de instruire relevă că în regiunea Centru majoritatea elevilor fac studii în limba română (96,5%), urmată de regiunea Sud (82,7%). La fel, ponderi semnificative ale elevilor care urmează studiile în limba română dețin regiunea Nord (79%) și mun. Chișinău (78,2%). În schimb, în UTA Găgăuzia 92,5% urmează studiile în limba rusă. În instituțiile de învățământ primar și secundar general din UATSN și mun. Bender, aflate în subordinea Ministerului Educației și Cercetării, limba de predare a fost română (pentru 96,7% din totalul elevilor).

În anul de studii 2022-2023 în ierarhia limbilor străine, studiate de către elevi, cea mai solicitată a rămas engleză - 250,9 mii de elevi din 917 instituții de învățământ primar și secundar general (75,0% din numărul total de elevi, în creștere cu 1,1% față de anul de studii precedent). Valori importante s-au înregistrat pentru numărul de elevi care studiază limba franceză - 98,1 mii de elevi din 791 de instituții (29,3%, în descreștere cu 0,9%) și limba rusă - 87,7 mii de elevi din 751 de instituții (26,2%, în descreștere cu 1,9%). Pe medii de reședință preferințele sunt diferite: 63% din totalul elevilor care studiază engleza sunt din mediul urban, pe când în

cazul limbilor franceză și rusă, peste 60 la sută din elevi sunt din mediul rural. În învățământul primar au fost cuprinși 41% din numărul total de elevi, în învățământul gimnazial - 47,6% și în cel liceal - 11,4%. Structura numărului elevilor pe niveluri și medii de reședință relevă că învățământul liceal este mai atractiv în mediul urban.

În ceea ce privește repartizarea pe sexe și pe niveluri educaționale, fetele predomină în nivelul liceal.

Absolvenți

În anul 2022 învățământul gimnazial a fost absolvit de 31,5 mii de elevi, în creștere cu 4,1% comparativ cu anul precedent. 52,9% dintre ei sunt din mediul rural.

În același timp, învățământul liceal a fost absolvit de 11,6 mii de persoane, număr în creștere cu 2,5% față de anul 2021. Din numărul total de absolvenți ai liceelor, 81 la sută sunt din mediul urban. Ponderele absolvenților care au obținut diploma de bacalaureat din numărul total al absolvenților din promoția curentă a constituit 89,7% sau cu 2,3% mai puțin, comparativ cu anul 2021.

Cei mai mulți absolvenți ai gimnaziilor s-au înscris la studii în instituții din regiunea Centru (9,3 mii de persoane), iar cel mai mare număr de absolvenți ai liceelor - în mun. Chișinău (4,6 mii).

Baza tehnico-materială

La începutul anului de studii 2022-2023, din 1218 instituții de învățământ primar și secundar general, 1198 desfășurau procesul educațional în încăperi proprii, iar 20 de instituții - în încăperi arenda-

te. Dintre acestea, 1017 sunt amplasate în încăperi standardizate, iar 201 - în încăperi reamenajate.

La începutul anului de studii în învățământul primar și secundar general existau 25,2 mii de cabinete școlare și laboratoare. Majoritatea instituțiilor dispun de bibliotecă și cantină sau bufet (respectiv, 97,0% și 94,5%), iar 89,7% din instituții - de punct medical și 86,3% - de sală sportivă, 70,4 la sută - de sală de lectură și 52,3 la sută - de ateliere școlare.

Instituțiile de învățământ primar și secundar general au în dotare 40,5 mii de calculatoare utilizate în scopuri educaționale sau cu 9,5% mai mult față de anul de studii 2021-22, dintre care 18,6 mii (45,9%) sunt conectate la rețea școlară comună, iar 35,0 mii (86,4%) au conexiune la Internet. În același timp, 22,2 mii de calculatoare sunt utilizate de către elevi, 17,2 mii de către personalul didactic și 1,1 mii de calculatoare utilizate în cadrul bibliotecilor. Comparativ cu anul de studii 2021-2022, a crescut atât numărul de calculatoare utilizate de către elevi (cu 10,4%), cât și de personalul didactic (cu 8,2%).

Cadre didactice și de conducere

În anul de studii 2022-2023 numărul cadrelor didactice și de conducere din învățământul primar și secundar general constituie 26,3 mii de persoane (cu 0,9% mai puțin față de anul de studii precedent), inclusiv 3,4 mii de persoane - personal de conducere (12,9%) și 22,9 mii de persoane - personal didactic (87,1%).

Repartizarea cadrelor didactice și de conducere pe grupe de vârstă relevă că o pondere importantă o dețin cei cu vârste cuprinse între 50-59 de ani (26,7%), fiind practic la nivelul anului de studii 2021-2022, în timp ce ponderea cadrelor didactice și de conducere tinere, cu vârste sub 30 de ani, s-a diminuat cu 0,7%, iar a celor cu vârsta de 60 de ani și peste a crescut cu 0,7%.

Cadrele didactice de sex feminin dețin o pondere de 87% din total, ponderea personalului de conducere de sex feminin constituind 92,9%. Peste o jumătate din cadrele didactice și de conducere au vechimea în muncă pedagogică de 20 ani și peste (57,3%).

Redactat după <https://statistica.gov.md/>

(Continuare din pag. 4)

Bianca GÎRLOVAN,
elevă în clasa a V-a:

Pentru mine școala viitorului arată total diferit de cea de acum. Regulile vor fi mai stricte, iar disciplinele - mai puțin complicate. Clasele vor fi modernizate cu bănci, scaune și dulapuri ce vor avea un design atractiv. Desigur, fiecare clasă va avea materialele necesare de lucru, hârtii, calculatoare, seturi de cărți. Dar cel mai important este că toți copiii vor primi o educație de calitate.

Ionela ȚURCANU,
elevă în clasa a V-a:

Îmi imaginez școala viitorului ca fiind un edificiu mult mai mare, cu mai multe etaje și ascensor. Fiecare clasă va fi decorată tematic de către copii. Vor fi multe plante de cameră, iar la fiecare etaj va fi o seră, de care să aibă grijă copiii și profesorii. La recreație toți se vor juca organizat.

Gabriel MIȚIC,
elev în clasa a VII-a:

Școala este locul de unde copiii își încep drumul vieții. În viziunea mea, școala viitorului va fi bazată pe tehnica și tehnologii, iar roboții vor fi niște asistenți ce vor oferi ajutor. Elevii își vor putea programa diverse călătorii virtuale, totul se va desfășura rapid. Copiii se vor deplasa cu trotinete electrice sau cu hoverboardul. Inteligența virtuală va atinge un nivel avansat.

Mihaela IGNAT,
elevă în clasa a VIII-a:

Școala viitorului, pentru mine, reprezintă un sistem de învățare total diferit. Cred că nu vor mai exista școli publice, iar școlile private și școala de acasă vor fi cele mai căutate și avantajoase opțiuni. Vor fi incluse noi discipline școlare, cu eficiență pentru elevi. Nu vor mai exista manuale, caiete, pentru că atunci varianta cea mai utilizată va fi e-bookul și, cu siguranță, calculatorul/telefonul. După părerea mea, modalitățile de predare se vor schimba, poate și profesorul va fi înlocuit cu un robot.

Sportivii de performanță vor primi burse mai mari

Sportivii de performanță vor primi burse lunare majore, începând cu 1 ianuarie 2023. O decizie în acest sens a fost aprobată de Executiv.

Totodată, Cabinetul de miniștri a votat pentru ajustarea anuală a bursei lunare acordate în funcție de nivelul performanței sportive. Cuantumul bursei va fi adaptat anual, conform salariului mediu pe economie.

Astfel, pentru medalia olimpică de aur la Jocurile Olimpice și Paralimpice cuantumul bursei va fi de 5 salarii medii lunare pe economie, pentru medalia de argint la Jocurile Olimpice și Paralimpice sau medalia de aur la Campionatul Mondial - 4 salarii medii lunare pe economie. Pentru medalia de bronz la Jocurile Olimpice și Paralimpice, medalia de argint la Campionatul Mondial sau medalia de aur la Campionatul European sportivii vor primi 3 salarii medii lunare pe economie.

Pentru achitarea bursei sportivilor de performanță, în anul 2023, din bugetul de stat au fost alocate 19 milioane de lei, suma fiind majorată cu 8 milioane de lei, în comparație cu anul 2022.

Instrumente pentru profesorii și voluntarii care lucrează cu copii din Ucraina

Consiliul Europei a creat 9 instrumente pentru a ajuta organizațiile, profesorii și voluntarii care oferă sprijin lingvistic copiilor refugiați din Ucraina. Acestea au fost create pentru a ajuta copiii să își gestioneze relațiile cu oamenii în noul context. Instrumentele conțin și recomandări pentru profesorii de matematică, știință, istorie, artă.

Este normal pentru copiii care sosesc din Ucraina și se pomenesesc brusc într-o țară nouă să simtă anxietate și teamă față de împrejurările necunoscute. Din punct de vedere educațional, acest „șoc cultural” trebuie gestionat de școală și de celelalte instituții sau persoane implicate în îngrijirea copiilor. De aceea cele nouă instrumente au fost traduse și în limbile țărilor vecine, care primesc cel mai mare număr de refugiați din Ucraina: maghiară, poloneză, română, slovacă/cehă, precum și franceză și italiană.

Cum ajutăm copiii din Ucraina să își gestioneze relațiile cu oamenii în noul context?

La începutul acestui proces, profesorii și voluntarii pot ajuta copiii să se adapteze la noile lor interacțiuni sociale:

- comunicând cu ei într-o limbă pe care o cunosc;
- învățându-i expresii utile pentru a saluta oamenii și a cere ajutor;
- convingându-i că este normal să comunice, folosind cuvinte din două sau mai multe limbi, mijloace nonverbale, gesturi și limbaj corporal, fotografii, aplicații de traducere automată;
- încurajându-i să ceară ajutor de la copii sau adulți care pot acționa ca mediatori și să semnaleze clar dacă nu înțeleg ceva și cerând celui alt să repete ceea ce a spus.

Aspecte de conștientizat atunci când lucrați cu copii din Ucraina

Tot personalul școlii, în special profesorii, trebuie să acorde o atenție deosebită stării emoționale vulnerabile a copiilor din Ucraina, urmând recomandările de mai jos.

- Pregătiți elevii pentru sosirea copiilor din Ucraina, oferind informații despre trecutul acestor copii, discutând în clasă despre nevoile lor.
- Urați-le bun venit și încercați să-i consolăți. Scopul este crearea unei atmosfere în care copiii din Ucraina să poată să se exprime și să împărtășească informații despre ei înșiși.
- Respectați-le intimitatea și, în funcție de vârsta lor, amintiți elevilor de principii, precum toleranța, egalitatea și respectul.
- Nu adresați, în clasă, întrebări personale despre situația lor sau despre experiențele pe care le-au avut în timpul călătoriei către un loc în care să fie în siguranță. Evitați subiectele care îi pot supăra sau îi pot stânjeni pentru a nu-i determina să se retragă de la activitățile școlare.
- Dacă vorbesc despre experiențele lor traumatiche, ascultați-i cu empatie și arătați că sunteți interesat de ei ca oameni. Cereți ajutorul unui psiholog sau al unui consilier, dacă simțiți că unii încă suferă de efectele acestor experiențe.
- Copiii care suferă traume pot deveni dezorientați și supărați și pot avea probleme de concentrare și memorie, prin urmare, ar putea

avea nevoie de încurajare pentru a participa la activitățile școlare.

Fiți atenți la următoarele trei nevoi principale și identificați cine din școală poate ajuta:

- **nevoia de asistență medicală:** la sosire copiii pot fi epuizați și stresați sau chiar bolnavi din cauza condițiilor dificile din timpul călătoriei;
- **nevoile de bunăstare:** în funcție de cazare, este posibil să nu aibă acces ușor la mâncare bună, condiții adecvate pentru dormit și baie, haine curate etc.;
- **nevoia de orientare și informații exacte cu privire la locul unde se află, disponerea clădirii școlii, orașul lor etc.**

Discutați despre aceste dificultăți și altele similare cu ceilalți membri ai personalului școlii, cum ar fi personalul medical, consilierii, asistenții sociali și conducătorii administrativi.

„Confruntarea cu copiii traumatizați poate genera traume. De aceea nu încercați niciodată să rezolvați singur cazurile grave: obțineți ajutor de la alți membri ai personalului și discutați experiențele dvs. cu un specialist”, este menționat în suportul de la Consiliul Europei.

Ce presupune acordarea suportului lingvistic pentru copiii care sosesc din Ucraina?

Învățarea noii limbi nu este, probabil, cea mai urgentă problemă sau obiectiv pentru copiii sosiți din Ucraina. În acest sens experții europeni vin cu câteva recomandări:

- Identificați abilitățile lingvistice pe care copiii le au deja. Limba lor primară trebuie evaluată și, dacă este necesar, ei pot fi încurajați să-și ofere sprijin lingvistic unul altuia, de exemplu cu citirea și scrierea.
- Aflați dacă există una sau mai multe limbi comune care pot fi folosite pentru a comunica cu ei. Limbile comune pot include limba țării gazdă sau orice alte limbi de largă circulație. Cu toate acestea, orice limbă comună trebuie folosită cu sensibilitate: de exemplu, unii copii ar putea să nu fie dispuși să vorbească limba rusă, chiar dacă o înțeleg. Dacă este necesar, puteți apela la copiii, profesori sau părinții din Ucraina, pentru a fi interpreți informali.
- Concentrați-vă pe activități informale, care pot restabili încrederea în sine a copiilor și, de asemenea, îi pot ajuta să-și petreacă timpul liber.
- Concentrați-vă pe interacțiunea socială. Copiii se pot adapta mai ușor în țara-gazdă, dacă activitățile de învățare oferă oportunități de contact social, în special de comunicare cu copiii și adulții din comunitatea-gazdă.
- Organizați activități în afara mediului de învățare. Sporturile, jocurile, evenimentele sociale sunt oportunități de a întâlni copii de aceeași vârstă, de a lega prietenii și

de a reduce sentimentul de singurătate.

- Lăsați-i să vorbească cât mai mult posibil. Copiii care învață o limbă au nevoie de cât mai multe oportunități de a folosi limba ei înșiși.
- Evitați să presați copilul. Mulți dintre cei care învață o limbă străină trec printr-o așa-numită „fază liniștită”, iar unii pot să nu rostescă niciun cuvânt timp de săptămâni. Dacă sunt presați să vorbească, și-ar putea pierde motivația. Este important ca ei să nu creadă că învățarea unei limbi noi este o provocare în plus care implică teste. Folosiți activitățile de suport ca o invitație de a intra în lumea noii limbi și de a se bucura de ea.
- Lăsați copii să se ajute unii pe alții. S-ar putea să vă fie dificil, deoarece vă face să simțiți că nu dețineți controlul, dar fiți răbdători și lăsați participanților timp să se gândească și să discute lucruri între ei. De asemenea, arătați interes pentru limbile lor, de exemplu, cerându-le să menționeze cuvinte sau expresii din limba lor, care sunt echivalente cu cele din noua limbă.
- Limitați intreruperile și corectarea. Copiii se pot aștepta să îi intrerupeți și să le corectați greșelile pentru că ei vă văd ca pe „un expert”. Cu toate acestea, dacă sunt corecți frecvent, copiii își pot pierde încrederea și preferă să tacă, pentru a evita greșelile. Este important să le întăriți încrederea în sine, arătându-le că pot comunica cu succes în noua limbă, chiar dacă greșesc.

Gestionarea primelor întâlniri cu copiii sosiți din Ucraina

Înainte de a planifica sprijinul lingvistic, este important să aveți o conversație informală cu copiii, de exemplu în perechi sau în grupuri mici. Vorbiți cu ei într-un mod prietenos, ajutat. Identificarea abilităților lor lingvistice și de alfabetizare nu trebuie să pară un examen sau un test.

Dacă puteți folosi o limbă pe care o înțeleg oricât de puțin, începeți cu o conversație simplă despre interesele lor, sportul sau activitatea lor preferată, locul în care locuiesc în comunitate etc.

Este important să reținem că unii dintre acești copii:

- pot vorbi alte limbi și pot înțelege cuvinte dintr-o altă limbă slavă;
- pot vorbi o limbă pe care o vorbesc părinții lor;
- au învățat bine la școală în Ucraina și ar putea să le lipsească activitățile cu prietenii de la școală;
- au un nivel bine dezvoltat de alfabetizare în propria limbă și nu cunosc literele alfabetului latin.

Dacă nu aveți o limbă comună și nu vorbiți o limbă apropiată, iar copilul este începător în limba-țintă, vorbiți cât mai scurt și mai simplu posibil. Folosiți gesturi simple, repetați sau reformulați ceea ce spuneți, dacă e

necesar. Poate fi util să aveți alături pe cineva care vorbește ucraineană.

Profesorii și voluntarii care oferă sprijin lingvistic copiilor din Ucraina trebuie să încerce să obțină orice informații deja colectate despre ei (de exemplu: educația anterioară, sănătatea și alte nevoi speciale etc.) înainte de a-i întâlni pentru a discuta despre nevoile lor lingvistice.

Determinați copiii care sosesc din Ucraina să vorbească despre ei înșiși

Este foarte important ca copiii din Ucraina să poată spune cine sunt și să vorbească sau să împărtășească prin ce au trecut recent, dacă sunt dispuși să o facă. În plus, și copiii din comunitatea-gazdă pot fi rugați să se prezinte și să vorbească despre ei înșiși.

1. Copiii pot face acest lucru în propria lor limbă, după o sesiune pregătitoare cu dvs. Pentru pregătire, puteți crea câteva diapozitive PowerPoint sau un instrument similar, folosind atât limba ucraineană, cât și limba țării-gazdă, dacă este posibil;
- utilizați imagini, diagrame, grafice, hărți, semne, simboluri, pictograme, obiecte reale etc. ca să ajutați elevii să înțeleagă explicațiile;
- profitați de asemănările dintre anumiți termeni abstracti, în special în cazul cuvintelor de origine greacă sau latină;
- organizați activități practice în clasă în perechi sau în grupuri, unde un membru al grupului poate fi un „însoțitor lingvistic”;
- permiteți elevilor refugiați să folosească manualele relevante, de exemplu, cu sprijinul părinților lor sau al altor rude;
- oferiți elevilor refugiați oportunități de a descrie lucruri, de a vorbi despre experiențe, de a demonstra anumite aspecte etc.;
- limitați cantitatea de scris pe care trebuie să o facă elevii refugiați;
- simplificați explicațiile verbale pentru a fi mai ușor de înțeles.

Experiența „școlului”

Copiii pot avea o reacție de șoc la noile descoperiri despre comunitatea gazdă și condițiile lor de viață. Acestea pot include: cultura educațională diferită; modul de organizare a timpului la școală, amenajarea spațiului școlii; conținutul lecțiilor, metodele de evaluare utilizate, jocurile și activitățile pe terenul de joacă, codul vestimentar la școală etc.; hrana, organizarea meselor, orele de masă etc.; hainele pe care le poartă oamenii; tipurile preferate de jocuri sau distracții; mass-media, cum ar fi televiziunea locală sau națională; organizarea timpului liber, inclusiv a sărbătorilor legale.

Reacțiile copiilor la aceste descoperiri sunt imediate și spontane. Ele iau adesea forma unei judecăți, precum „așa e bine” sau a unei comparații („e mai bine decât acolo unde locuiesc”). Pentru a preveni respingerea acestor descoperiri, iată câteva sugestii:

- identificați reacțiile copiilor la noile lor circumstanțe, organizați o lecție pentru a le permite să vorbească despre sentimentele lor;
- încercați să-i faceți să-și exprime părerea verbal în propria limbă;
- obțineți câteva informații de încredere despre subiectul în cauză sau cereți elevilor să facă niște cercetări de bază asupra acestuia;
- nu generalizați excesiv, să nu vorbiți despre „caracteristicile naționale” și să nu subestimați diversitatea care există în comunitatea-gazdă.

Ajutați copiii din Ucraina să se adapteze la limba în care sunt predate materiile școlare

Iată câteva puncte de care trebuie să țineți cont atunci când predați ma-

terii, precum matematică, știință, istorie, artă etc.:

- dificultățile elevilor în învățare pot fi legate, mai degrabă, de limbă decât de cunoaștere;
- analizați materiile predate și modulurile de predare din Ucraina, verificând manualele pe care, eventual, elevii le-au adus cu ei;
- nu limitați învățarea la vocabularul specific materiei (de ex. unghi, celulă, bulb etc.): căutați ocazii ca să treceți dincolo de termenii specializați;
- fiți foarte clari atunci când prezentați și explicați cunoștințele concrete și instrucțiunile despre sarcini etc., folosind diapozitive PowerPoint sau un instrument similar, folosind atât limba ucraineană, cât și limba țării-gazdă, dacă este posibil;
- utilizați imagini, diagrame, grafice, hărți, semne, simboluri, pictograme, obiecte reale etc. ca să ajutați elevii să înțeleagă explicațiile;
- profitați de asemănările dintre anumiți termeni abstracti, în special în cazul cuvintelor de origine greacă sau latină;
- organizați activități practice în clasă în perechi sau în grupuri, unde un membru al grupului poate fi un „însoțitor lingvistic”;
- permiteți elevilor refugiați să folosească manualele relevante, de exemplu, cu sprijinul părinților lor sau al altor rude;
- oferiți elevilor refugiați oportunități de a descrie lucruri, de a vorbi despre experiențe, de a demonstra anumite aspecte etc.;
- limitați cantitatea de scris pe care trebuie să o facă elevii refugiați;
- simplificați explicațiile verbale pentru a fi mai ușor de înțeles.

Asigurați-vă că elevii înțeleg ce subiect, proces sau fenomen etc. este explicat sau discutat. Vorbiți lent și răspicat, folosind pauze între fiecare propoziție, întrebare, răspuns și schimbare de subiect. Repetați sau parafrazați ceea ce spuneți ori de câte ori este necesar, în special întrebările și termenii-cheie folosiți frecvent, expresii obișnuite și vocabularul nou. Folosiți gesturi și limbajul corporal, cum ar fi expresia facială și mișcărilor, pentru a ajuta la transmiterea sensului. Includeți exemple concrete în explicațiile dvs., exemple legate de viață și experiența de zi cu zi. Evitați digresiunile sau schimbările bruște de subiect. Limitați situațiile în care elevii trebuie să deducă sau să tragă concluzii și utilizați întrebări precum „cine poate să-mi spună de ce/ce...?” sau „de ce crezi că are / a avut loc...?” etc. Folosiți propoziții și întrebări simple, scurte și conectori obișnuți, cum ar fi „atunci”, „după aceea”, „deci”, „pentru că” etc. Evitați să utilizați prea mult diateza pasivă. Când folosiți pronume, precum „aceea”, „ei”, „noi”, „ea”, asigurați-vă că elevii înțeleg la cine sau la ce se referă.

Planificarea activităților de suport lingvistic în comunitate

„Cel mai bine este dacă copiii refugiați recent sosiți din Ucraina pot face vizite împreună cu copiii locali de la aceeași școală. În ambele cazuri va fi necesară permisiunea autorităților școlare și/sau a părinților copiilor pentru ca aceștia să iasă în comunitate cu dvs. Acest lucru trebuie verificat înainte de planificarea oricăror activități”, precizează Consiliul Europei.

Redactare după edupedu.ro

Sărbătoarea colindelor a avut loc la un muzeu din capitală

La Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală a avut loc cea de-a VII-a ediție a Sărbătorii colindelor cu genericul „Hristos Se naște, slăviți-L”.

Directorul instituției, Petru Vicol, a menționat că scopul evenimentului este de a propaga păstrarea tradițiilor strămoșești și cultivarea fenomenului de sacralitate și divinitate. „Colindatul este un obicei calendaristic prin care celebrăm Nașterea lui Iisus Hristos, încheierea vechiului an și începutul anului nou. Acest obicei începe la Crăciun și după vechile credințe durează până la Bobotează, adică 12 zile, acestea fiind asociate celor 12 luni ale anului. Comunitățile purtătoare de patrimoniu, mediile culturale și academice au optat pentru sporirea vizibilității colindatului la nivel național și internațional prin înscrierea în anul 2013 a obiceiului de Crăciun „Colindatul de ceată bărbătească” în Lista reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității de către Republica Moldova și România. Publicul s-a delectat astăzi cu colinde laice și religioase”, a precizat Petru Vicol.

La eveniment au participat 12 coruri și ansambluri etnofolclorice: Ansamblul „Moștenitorii” (conducător artistic Valeriu Chiper), Li-

ceul „Lucian Blaga” din municipiul Chișinău; Ansamblul „Doruleț” (conducător Alexei Racu), satul Răculești, raionul Criuleni; Ansamblul „Țărăncuța” (conducător Victor Butnaru), Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice; Ansamblul folcloric „Iana” (conducător artistic Olesia Grati), satul Zăicana, raionul Criuleni; Ansamblul „Văglence” (conducător Ana Pagur), Centrul Activității Extrașcolare „Curcubeul”, Chișinău; Ansamblul folcloric „Stejăreii” (conducător artistic Liuba Cucu), s. Cruglic, raionul Criuleni; Corul „Agapis” (conducător Tatiana Butnaru), Liceul Teoretic „Al. Agapie”, s. Pepeni, raionul Sângerei; Corul Bisericii „Sfântul Ierarh Spiridon” (conducător Magdalena Borta), Chișinău; Corul „Bunaves-

tire”, Liceul Teoretic „Meșterul Manole” și Biserica cu hramul „Adormirii Maicii Domnului” (conducător Nicolae Jelihovschi) din Sălcuța, raionul Căușeni ș.a.

Publicul vizitator a audiat un bogat program artistic de colinde autentice prezentate de ansamblurile de colindători din diverse localități ale țării.

Evenimentul a fost organizat de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală în parteneriat cu Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial și Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove.

Prima ediție a Sărbătorii colindelor „Hristos Se naște, slăviți-L” a avut loc în 2015.

Sursa: moldpres.md

/Recomandare pentru lectură/

„Pacienta tăcută” de Alex Michaelides

Pacienta tăcută, titlu original *The Silent Patient*, este un roman de tip thriller psihologic, scris de britanico-cipriotul Alex Michaelides. Acesta este un roman de debut și a fost publicat în 2019. După lansare, cartea ajunge pe locul I în lista *The New York Times Best Seller*. Ulterior câștigă Premiul Goodreads Choice 2019 la categoria Mister și Thriller.

Alicia îi dăruiește lui Theo jurnalul ei. În acesta ea descrie cum se simțea urmărită în casa sa de un om mascat, în săptămânile premergătoare crimei.

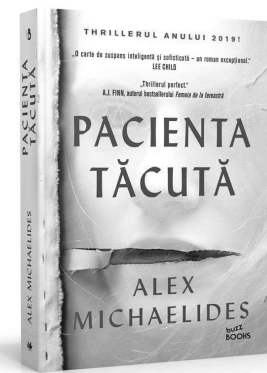
Pentru a afla mai multe despre Alicia, Theo îl contactează pe vărul ei. El povestește despre un incident din copilăria lor, care a avut loc la puțin timp după suicidul mamei ei. Tatăl Aliciei, suferind după soția sa, vorbește cu voce tare cum și-ar fi dorit ca Alicia să îi fi fost luată în locul soției sale. Theo înțelege că acest eveniment a avut un impact major asupra psihicului ei. El îi aduce aminte de acest aspect, ceea ce o face să vorbească. Ea îi spune că, de fapt, omul mascat a intrat în casă și a sechestrat-o pe ea, după care l-a omorât pe Gabriel.

Este dezvăluit că Theo era omul mascat. El a intrat prin fracția în casa Berenson și l-a confruntat pe Gabriel, care avea o aventură cu soția lui Theo. Amenințându-i cu arma, Theo i-a dat alegerea lui Gabriel să se salveze singur sau pe soția acestuia.

El se alege pe sine însuși. Theo pleacă fără să omoare pe nimeni, dorind doar să expună egoismul lui Gabriel în fața Aliciei. Trădarea soțului îi amintește Aliciei de tatăl ei, ceea ce o face să îl omoare. La aflarea veștii, Theo a plănuț să o ajute pe Alicia să-și revină din traumă, devenind psihiatrul ei.

Când Alicia i-a spus lui Theo povestea parțial falsă despre omul mascat, el a realizat că ea îl recunoaște. El o induce în comă cu ajutorul unor medicamente. Fără ca Theo să știe, Alicia a scris acest lucru în jurnalul ei, înainte să-și piardă cunoștința. Jurnalul este găsit de poliție. Ei se duc acasă la Theo și încep să citească din jurnalul Aliciei, iar Theo se simte ușurat că a fost prins.

Romanul a fost apreciat de către critici și de *The Independent* pentru povestea, personajele și stilul său.

ATENȚIE! CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova anunță concurs pentru ocuparea funcției de director al Centrului Republican pentru Copii și Tineret „ARTICO”. Dosarele vor fi depuse la minister, Secția managementul documentelor, biroul 330, în orele de program: 8.00 – 16.00, pauza de masă: 12.00 – 13.00. Telefone de contact pentru acces în clădire: 0 22 23 35 60; 0 22 23 27 62. Informații suplimentare despre concurs găsiți pe site-ul ministerului: www.mec.gov.md.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4, birourile 214, 215, 216
Telefon: (022) 40 07 17, 40 07 52.
E-mail: ziar_ump@yahoo.com univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 8925.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE ▶ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL ▶ Nicolae Jantic
REPORTERI ▶ Iulian Bogatu, Silvia Țurcan
CORECTOR ▶ Elvira Țăganaș-Pântea
MACHETATOR ▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Moldpresa Grup” SRL
Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/17>